

el-MEVÂHİBÜ'L-LEDÜNNİYYE

(المواهب اللدنيّة)

Ahmed b. Muhammed el-Kastallâni'nin
(ö. 923/1517)**Hz. Peygamber'in**
hayatı ve şahsiyetine dair eseri.

Klasik siyer kaynaklarında iki ayrı metot takip edildiği bilinmektedir. Bunlardan birincisinde Resûl-i Ekrem'in hayatı doğumundan vefatına kadarki gelişmeleriyle ve tarih sırasına göre ele alınır; İbn İshak'ın İbn Hişâm yoluyla gelen *Sîre*'si ile kronolojik esasa göre tarihî olayları inceleyen tarihçilerden meselâ Taberî'nin *Târîhî*'i buna örnek olarak gösterilebilir. İkinci metotta Resûlullah'ın huyu ve tavırları (şemâil), peygamberliğini kanıtlayan özel halleri ve mucizeleri (delâil), kendine has nitelikleri (hasâis) ve ahlâkî gibi konulara ağırlık verilir; bunun en meşhur örneği de Kâdî İyâz'ın *eş-Şifâ*' adlı eseridir. Kastallâni ise bu iki metodu birleştirerek kendisini büyük şöhrete ulaştıran *el-Mevâhibü'l-ledünniyye bi'l-minahî'l-Muhammediyye*'yi telif etmiştir.

Kastallâni'nin hac için gittiği Mekke'de, Muharrem 898'de (Kasım 1492) başlayıp yirmi ay sonra 15 Şâban 899 günû (21 Mayıs 1494) tamamlandığı *el-Mevâhibü'l-ledünniyye* "maksad" adı verilen çeşitli alt başlıklara ayrılmış on ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Hz. Peygamber'in doğumundan vefatına kadar gelişen olaylar kronolojik sırayla ele alınır. İkinci bölüm Resûl-i Ekrem'in isimleri, çocukları, eşleri, akrabaları, hizmetçileri, kumandanları, elçileri, kâtipleri, mektupları, müezzinleri, hatipleri, şairleri, savaş aletleri ve hayvanları ile kendisine gelen heyet ve elçiler hakkındadır. Üçüncü bölümde yaratılış ve ahlâkındaki yüceliklerden, yeme içme ve giyim kuşamından, dördüncü bölümde mucizeleri ve kendine has nitelikleriyle ümmetinin özelliklerinden, beşinci bölümde isrâ ve mi'rac mucizelerinden, altıncı bölümde yüksek şahsiyetine dair âyetlerden, yedinci bölümde ona sevgi beslemenin ve sünnetine sarılmanın gerekliliğinden, sekizinci bölümde tıbbî nebevî ile yaptığı rüya tabirlerinden ve geleceğe yönelik olarak verdiği haberlerden, dokuzuncu bölümde ibadet hayatından, onuncu bölümde vefatından, kabriyle mescidini ziyaret âdâbından ve onun âhirettik yüce mevkiinden bahsedilir. Eser birçok defa basılmış (Kahire 1281, 1317, 1326; nşr. Sâlih Ahmed eş-Şâmî, I-IV, Beyrut 1412/1991), Beyrut müftüsü Yûsuf b.

İsmâil en-Nebhânî tarafından *el-Envârü'l-Muhammediyye mine'l-Mevâhibü'l-ledünniyye* adıyla ihtisar edilmiştir (Beyrut 1310 → İstanbul 1394/1974, 1312; Mısır 1320).

Süyûtî, *el-Mevâhibü'l-ledünniyye*'nin kendisinin *el-Haşâ'işü'l-kubrâ* adlı eserinden intihal edildiğini ileri sürmüştü, bundan ve konunun büyük tartışmalara yol açmasından etkilenen Kastallâni bizzat Süyûtî ile görüşerek eserinin intihal olmadığını ona kanıtlamıştır. *el-Mevâhibü'l-ledünniyye* güzel bir tasnife, sade bir üslûba ve siyer-i nebîye dair muhtevalı bir çeşitliliğe sahip olduğu için İslâm dünyasında şöhret yapmış, Şehrâmelîsî bir hâşiyeye, Muhammed b. Abdülbâki ez-Zürkânî de şerh yazmıştır (İÜ Ktp., AY, nr. 2931 [iki cilt]; Nuruosmaniye Ktp., nr. 3278 [dört cilt]; Zürkânî'nin şerhi sekiz cilt halinde birçok defa basılmıştır [Bulak 1278, 1291, 1325; Beyrut 1393/1973]).

Eser Osmanlı dünyasında da sevilerek okunmuş, özellikle şair Bâkî'nin Vezîriâzam Sokullu Mehmed Paşa'nın teşvikiyle akıcı bir üslûpla yaptığı çeviri Türk halkı arasında onun daha çok ilgi çekmesini sağlamıştır. Bâkî, yazdığı mukaddimede kitabın büyük şöhretinden bahsettikten sonra konuların anlatılış tarzını cennet bahçelerinde gezinmeye benzetir ve aslı Arapça olduğu için onu herkesin okuya-

madığını belirterek "bu ay çehrelinin önündeki perdeyi kaldırıp" aydınlığından çok kişiyi yararlandırmak istediğini söyler. Bâkî eseri sadece tercüme etmemiş, içinde geçen âyetlerin tefsirini, hadislerin tahkikini ve diğer rivayetlerin yer yer tenkidini yapmış, bu arada Kastallâni'nin Şâfiî olduğu için kaydettiği kendi mezhebine ait meselelere Hanefî meselelerini de eklemiştir. Böylece yüzden fazla kaynağa müracaat edilerek genişletilmiş eser hem hacim bakımından büyümüş hem de ilmî açıdan değer kazanmıştır. Bâkî'nin *Meâlimü'l-yakin fî sîreti seyyidi'l-mürselîn* adını verdiği bu çalışmanın pek çok yazma nüshası bulunmaktadır. Tercüme İstanbul'da basılmış (1261, 1313-1316, 1322-1326), ayrıca Necip Fazıl Kısakürek tarafından *Gönül Nimetleri* (İstanbul 1967), İhsan Uzungüngör tarafından *Mevâhib-i Ledünniyye* (İstanbul 1972) adlarıyla sadeleştirilerek yayımlanmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Kastallâni, *el-Mevâhibü'l-ledünniyye* (nşr. Sâlih Ahmed eş-Şâmî), Beyrut 1412/1991, IV, 695-696; ayrıca bk. nesredenin girişi, I, 11-37; Bâkî, *el-Mevâhibü'l-ledünniyye Tercümesi: Meâlimü'l-yakin fî sîreti seyyidi'l-mürselîn*, İstanbul 1261, s. 1, 2; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1896-1897; *Serkis, Mu'cem*, I, 967; II, 1512; Brockelmann, *GAL*, II, 87; *Suppl.*, II, 78-79; a.mlf., "Kastallâni", *İA*, VI, 399; a.mlf., "al-Kastallâni", *EIF*² (İng.), IV, 736.

HÜSEYİN ALGÜL

Hâşiyetü'l-Mevâhib'in I. cildinin ilk iki sayfası (Nuruosmaniye Ktp., nr. 3278)

